



در رساله مجرب از امام صادق علیه السلام

اصول فقه (بحث چهارم - اصول عملیه)

بررسی ادله استصحاب - بناء عقلاء

جلسه ۴۴۹

استاد شفیعی

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

خلاصه بحث گذشته .tv

اهم اقوال اصولیین در باب حجیت استصحاب، یازده قول بود. برخی مانند: مرحوم آخوند و مصنف، استصحاب را مطلقاً حجت می دانند. برخی بر خلاف ایشان، قائل به عدم حجیت شده اند، مطلقاً. مختار مرحوم شیخ و ... ، قول نهم است «تفصیل بین شک در مقتضی و رافع است» ایشان فقط قائل به حجیت استصحاب در شک در رافع هستند.

دلیل اول از ادله اربعه بر حجیت استصحاب

گفته اند: سیره و تباری عملی عقلاء، قائم بر عمل بر وفق استصحاب است. یعنی اگر در بقاء متیقن سابق شک کردند، بناء را بر بقاء آن می گذارند. حتی بعضی گفته اند: حیوانات نیز بناء بر فطرتشان، عمل به استصحاب می کنند. مصنف: این کلام هزل است، زیرا یکی از ارکان استصحاب، شک است و شک بر حیوانات عارض نمی شود.

مقدمه اول:

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

وعلی کلّ حال، فإنّ بناء العقلاء فی عملهم... .tv

بنای عقلاء در عملشان مستقر است بر اخذ به حالت سابقه عند الشک در جمیع احوال. عقلاء به مجرد توجه به شک لاحق، اخذ به متیقن سابق می کنند، این یعنی همان استصحاب. مقدمه دوم:

شارع مقدس، رئیس العقلاء است، پس با آنان هم مسلک است، و در صورت تباین مسلک، لازم بود که از عمل بر اخذ به متیقن سابق عند الشک، ردع کند.
و از عدم ورود ردع، رضایت شارع به این سیره کشف می شود. نتیجه دو مقدمه، رضایت شارع به جریان استصحاب است.

این دلیل متشکل از دو مقدمه‌ی قطعیه است:

۱. ثبوت بناء عقلاء بر عمل به استصحاب.

۲. کشف صحت این بناء، از موافقت شارع و هم مسلک بودنش با عقلاء.

مصنف: در هر دو مقدمه‌ی این دلیل، مناقشه و اشکال وجود دارد.

فقد ناقش فیها أستاذنا الشيخ النائيني

ایشان می فرماید: بنای عقلاء در اخذ به متیقن سابق، ثابت نیست مگر در جایی که شک در رافع باشد،

اما اگر شک در مقتضی باشد، ثبوت این امر محرز نیست.

شک در مقتضی: شک در قابلیت استمرار متیقن است.

شک در رافع: شک در حدوث مانع است.